

education is the religious spirituality of the individual. It manifests itself through religious consciousness, religious outlook, system of religious values. It determines the attitude of the believer to the surrounding reality, to being.

Keywords: spiritual education, religious education, spiritual and religious education, spiritual values, religious values, self-development, religious consciousness, religious worldview, religious spirituality.

УДК 37.014.241/242

Дубасенюк О. А.

ПРОВІДНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ АКАДЕМІЇ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА З КРЕАТИВНОЇ ПЕДАГОГІКИ “ПОЛІССЯ” (УКРАЇНА)

У статті розглядаються основні напрями діяльності Академії міжнародного співробітництва з креативної педагогіки “Полісся” (Україна) в умовах інтеграційних процесів. Обґрунтовано теоретико-методологічні основи креативної освіти; андрагогічні засади та культуротворчу діяльність Академії; проаналізовано наукові основи професійної підготовки креативних фахівців, педагогічні умови впровадження креативного підходу у професійну підготовку майбутніх учителів, науково-методичне забезпечення креативного освітнього процесу у вищій школі. Представлено результати діяльності Академії.

Ключові слова: Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки “Полісся”, креативне мислення, професійно-педагогічна підготовка, креативний фахівець.

Соціально-економічні та політичні зміни в суспільстві, зміцнення державності, входження України в світове співтовариство викликають структурні реформи національної системи вищої освіти. В умовах євроінтеграційних та глобалізаційних процесів виникає потреба в переході до нової освітньої парадигми. У цьому контексті важливо проаналізувати інноваційні явища та тенденції розвитку вищої освіти, які передбачають інтеграцію і координацію національних освітніх систем, що веде до зростання академічної мобільності, індивідуалізації, креативізації, психологізації, стандартизації, інформатизації уніфікації професійної підготовки майбутніх фахівців, їх орієнтації на навчання впродовж життя. Відбувається перехід від інформативних до активних методів навчання, що включає елементи проблемності, наукового пошуку, широке використання самостійної роботи. Проте найбільшою – залишається проблема формування креативної духовно-моральної особистості майбутнього фахівця-професіонала в системі вищої освіти. Академік В. Г. Кремень наголошує, що “Творчість, інновації, креативна діяльність виступають невід’ємними характеристиками творчої особистості, формування якої є сьогодні стратегічною метою освіти” (Кремень 2012, с. 11).

У відповідь на соціальні виклики в сучасному суспільстві в рамках співдружності з Міжнародною академією педагогічної освіти було створено Академію міжнародного співробітництва з креативної педагогіки (АМСКП) як громадську організацію на базі Вінницького соціально-економічного інституту університету “Україна” із співзасновниками: Житомирським державним університетом імені Івана Франка та Вінницькою філією Університету сучасних знань. Фундатором і науковим керівником АМСКП став доктор педагогічних наук, професор, академік Міжнародної академії інформатизації, Міжнародної академії наук педагогічної освіти Чернілевський Дмитро Володимирович. З 2016 року, за об’єктивних причин, президія Академії перемітилася у Житомирський державний університет імені Івана Франка і в зв’язку з цим була дещо змінена назва – Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки “Полісся” (АМСКП “Полісся”). За своїми положеннями та змістом діяльності Академія є унікальним науково-педагогічним проектом і дослідницьким майданчиком для формування креативної особистості, розробки та впровадження інноваційних наукових підходів у сфері професійної підготовки сучасних фахівців, зокрема в педагогічній освіті.

Мета статті – проаналізувати провідні аспекти діяльності Академії міжнародного співробітництва з креативної педагогіки “Полісся” як громадського наукового об’єднання, що вирішує комплексні завдання професійної підготовки творчих фахівців в умовах ціложиттєвого навчання.

Науковцями Академії спільно з дослідниками Житомирської науково-педагогічної школи

обґрунтовано теоретико-методологічні, методичні та технологічні засади креативної освіти у вищих навчальних закладах. Розглянемо провідні аспекти діяльності Академії міжнародного співробітництва з креативної педагогіки “Полісся” в умовах неперервної освіти.

1. Теоретико-методологічні засади креативної освіти. На основі універсальної парадигми розвитку, яка постає фундаментальним пояснювальним принципом, аналізуються основні категорії концепції креативної освіти, їх структурно-функціональні і генетичні взаємозв'язки. Науковцями Академії на основі ідей відомих учених (В. Загвязінський, Н. Кічук, Л. Петришин, С. Сисоєва) (Кічук 1991; Сисоєва 2006, Чернілевський 2012) здійснено подальший аналіз категорії “креативність” як підґрунтя творчої педагогічної діяльності; визначено зміст цього поняття як властивості особистості майбутнього педагога; описано компоненти структури креативності майбутніх фахівців: мотиваційний, особистісний, компетентнісний, професійно-діяльнісний (О. Антонова 2005; О. Вознюк 2013). З урахуванням наукової позиції зарубіжних учених (Д. Богоявленська, Ф. Баррон, Е. Грегоренко, Д. Джонсон, З. Калмикова, П. Ленглі, А. Матюшкін, С. Мідник, К. Роджерс, Ч. Спірмен, Р. Стернберг, Е. Торренс, Е. Фром, Д. Харрінгтон та ін.) виявлено, що креативність є ціннісно-особистісною властивістю і постає основою самоактуалізації, саморозвитку, самовдосконалення особистості (Дубасенюк 2012, с. 30).

Встановлено, що природа креативності розглядається у науковій теорії у різних аспектах, зокрема, як: талант, здібність, що притаманні людині; творчий процес, пошук та генерування нових ідей; результат діяльності. Останнє виражається у створенні нового оригінального продукту; сфері діяльності творчих особистостей (О. Антонова, Д. Богоявленська, А. Єрмола, Л. Єрмолаєва-Томіна, О. Леонтєв, О. Матюшкін, В. Моляко, Я. Пономарьов, Е. Торренс). Доведено, що поняття “креативна особистість” тлумачать у двох аспектах. По-перше, – це особа, що здатна продукувати креативні ідеї, які вирізняються нестандартністю, нетрадиційним мисленням; спроможна креативно аналізувати та вирішувати проблемні ситуації. По-друге, – людина, що розуміє природу творчості, у якій вона реалізує свій креативний потенціал у різних видах креативної діяльності (Дубасенюк 2012).

Термінологічний аналіз базового поняття “креативність” дав змогу сформулювати поняття “креативність майбутнього фахівця/педагога” – це особистісно-професійна властивість, яка формується у студента на основі розвиненого творчого мислення, здібностей, знань, умінь і навичок та сприяє продукуванню креативних ідей у процесі вирішенні професійно орієнтованих задач, закладає підґрунтя креативної компетентності фахівця (Дубасенюк 2016, с. 19).

Нині концептуалізуються наукові підходи креативної педагогіки – інноваційного напрямку педагогічної науки, яка, оперуючи науковими фактами на основі міждисциплінарних досліджень та логіко-евристичного розгортання думки вибудовує різні фактологічні причинно-наслідкові зв'язки і конфігурації. Це дає змогу отримувати нове педагогічне знання і наукові висновки, що збагачує педагогічну реальність і створює принципово нові підходи до побудови креативних психолого-педагогічних дисциплін. Ураховуючи вищезазначене, нами обґрунтовано методологічні підходи до підготовки креативних фахівців/педагогів, які характеризують творчу, інноваційну спрямованість професійної педагогічної підготовки. До них поряд із загальнонауковими (системний, парадигмальний, особистісно-орієнтований, діяльнісний, синергетичний) віднесено: конструктивний, творчий, інноваційний, креативний, евристичний підходи (Дубасенюк 2016, с. 165-168). Визначені підходи спрямовані на формування у майбутніх фахівців методологічної культури, сутність якої полягає в активному оволодінні ними способами пізнання, операціями мислення, аналітичними вміннями і прийомами практичних дій, спеціальними для всіх видів діяльності. Діяльність Академії ґрунтується на таких принципах: науковості, гуманізму, історизму, системності, цілісності, персоніфікації, діалогічності, природовідповідності, культуровідповідності, контекстності.

2. Андрагогічні засади діяльності Академії. Процес глобалізації забезпечив доступність людини до широких інформаційних ресурсів. Дослідники зазначають, що у XXI столітті провідна роль у вирішенні глобальних проблем належить науці й освіті як рушія прогресивних змін, загального розвитку людського соціуму. Водночас інтернаціоналізація освітніх стандартів зробили систему ціложиттєвого навчання обов'язковою, а не просто бажаною. Перехід до “суспільства знань” означає створення індивідуальної стратегії оволодіння знаннями вже для кожного учня/студента, фахівця, здатного швидко та ефективно набувати нових кваліфікацій та компетенцій у будь-який момент свого життя, особистісного та професійного становлення фахівця. Сучасному суспільству потрібні люди із всебічно розвиненими здібностями, які прагнуть

до постійного вдосконалення власних інтелектуальних і творчих ресурсів. В умовах ціложиттєвого навчання, освіта – як середня, так і вища, – дає можливість різним категоріям учнів/студентів, дорослих рухатися за різними освітніми траєкторіями. Це ставить принципово нові вимоги до педагога/андрагога, оскільки він, як творча особистість, має бути готовий до постійного творчого пошуку протягом життя. (Дубасенюк 2016).

У Житомирському державному університеті імені Івана Франка розроблено концепцію “Освіта впродовж життя”, що дає можливість здійснювати підготовку фахівців у сфері фундаментальних та педагогічних наук. З цією метою була організована науково-методична лабораторія “Поліська школа андрагогіки”. Науковці академії брали участь у розробці програми освіти дорослих в Україні (2015 р.) та проєкті “Професіоналізація освіти дорослих в Україні”, у семінарі “Компетентності спеціалістів по освіті дорослих” (2016 р.), організовані Представництвом DVV International в Україні та Українською Асоціацією освіти дорослих, ISAR “Єднання”; у тижнях освіти дорослих в Україні, міжнародних форумах та конференціях з цієї проблематики.

Основним призначенням андрагогіки як і педагогіки завжди було творення людини, здатної змінювати світ, наповнювати його новим змістом відповідно до викликів цивілізаційного розвитку. Останнє свідчить про необмеженість і невичерпність людського капіталу. Засвоєння сучасних знань та інформації слугує передумовою виробництва нового знання. Відтак, економічний і науково-технічний прогрес країни залежить від індивідуальних досягнень її громадян, їх професійної компетентності, освіченості і розвиненості кожної особистості. Освіта прискорює швидкість поширення відкриттів та інновацій, темпи науково-технічного прогресу. Ці положення можуть скласти підґрунтя для розробки сучасної системи освіти дорослих. Педагогічна підготовка у закладах вищої освіти повинна розглядатися не тільки і не стільки як підготовка педагога/андрагога, скільки як шлях гуманізації професійної підготовки і суспільства загалом у контексті побудови єдиного європейського освітнього простору (Зязюн 2000).

3. Культуротворча діяльність Академії як чинник духовно-морального виховання молоді. Водночас освіта дорослих виконує не тільки професійну, але й загальнокультурну функції, які реалізуються через зміст, що спрямований на оволодіння студентами науковими знаннями, збагачення їх досвіду, стимулювання інтересу до майбутньої професійної діяльності. Відзначимо універсальність освіти дорослих, що виявляється також у широкому застосуванні набутих знань та вмінь в особистісно-професійній діяльності у сфері будь-якої професії. До універсальних функцій освіти та педагогічних знань віднесено: теоретико-методологічну, що формує цілісний світогляд майбутнього фахівця; загальнокультурну, що передбачає трансляцію культури; аксіологічну – набуття особистістю ціннісних установок; перетворювальну – формування особистості, та функцію професіоналізації сфери освіти.

Окремо відзначимо роль педагогіки та андрагогіки у діяльності Академії, які розглядаються як науки та навчальні предмети, що виконують культуротворчу функцію і тому мають бути включені у навчальні програми всіх закладів вищої освіти. Освіта дорослих є складовою гуманітарної, соціально-гуманітарної (у класичних університетах, технічних закладах освіти), професійно-педагогічної (у педагогічних навчальних закладах) підготовки майбутніх фахівців як компонент їх цілісної фахової підготовки. Саме тому І. Зязюн надавав важливу роль у формуванні професійної майстерності фахівця професійному вихованню як гармонії духовно-моральної і мотиваційної сфер спеціаліста, фундаментальних знань і адекватних способів поведінки в професійній діяльності. Зокрема, він виділяє гуманітарні, світоглядні, професійні знання, які педагог/андрагог використовує для пізнання себе, інших людей, довкілля. Окреслені знання розглядаються як засіб створення умов для розвитку особистості. Зокрема, мотиваційно-ціннісна сфера визначає відношення до духовного спадку, норм моралі, знань, освітньої діяльності, особистості як до цінностей. Творчість й спілкування віднесені до чинників професійного розвитку. Також виокремлюється широкий спектр професійних умінь, що передбачають аналіз, цілепокладання, планування, організація, контроль, регулювання (Ничкало 2008, с. 33).

Науковці Академії також наголошують на важливості професійного виховання майбутнього фахівця, що постає особливим видом виховання і відбувається завдяки взаємодії суб’єктів освітньо-виховного процесу (педагог – студент) і культурно-освітнього середовища, в результаті якого майбутній спеціаліст усвідомлює цілісний образ професії, оволодіває духовно-моральними цінностями. На професійне виховання майбутнього фахівця впливають такі чинники: макрофактор (культурно-освітнє середовище регіону, міста); мікрофактор (культурно-освітнє середовище ЗВО,

факультету, навчальної групи); суб'єктивний фактор (природні можливості, програма індивідуального розвитку та саморозвитку професійних умінь, професійний статус та ін. (Зязюн 2008, с. 490).

Діяльність Академії характеризується найважливішою методологічною ознакою: відродженням духовно-культурної спадщини (Д. Чернілевський, А. Сторожук, М. Мороз, Н. Колесник), що базується на синтезі науки, освіти, релігії, культури. Прилучення молоді до культури як однієї з провідних функцій освіти в сучасному світі передбачає полікультурну освіту: глибоке і всебічне оволодіння основами національної культури як неодмінної умови інтеграції в інші культури, формування уявлень про різноманітність культур, виховання позитивного ставлення до культурних відмінностей, що забезпечують прогрес людства та умови для самореалізації особистості, розвиток навичок продуктивної взаємодії з представниками інших культур, виховання в душі миру, терпимості, гуманного міжнаціонального спілкування (О. Березюк, О. Власенко, Н. Якса). Головною функцією сучасної освіти є забезпечення наступності вітчизняної культури, збереження традиційних цінностей українського народу методом діалогу наукового і духовного знання, пошуку можливості синтезу різних видів знання у практичному повсякденному житті суспільства.

4. Наукові основи професійної підготовки креативних фахівців. У діяльності Академії представлено результати дослідження науковців різних регіонів України, які розробили інноваційні дослідницькі програми, проекти та технології професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів (О. Антонова, О. Дубасенюк, С. Вітвицька, І. Коновальчук, В. Ковальчук, Т. Шанскова) (Дубасенюк 2016); авторські новітні підходи до підготовки фахівців різного профілю у закладах вищої освіти (Л. Барановська, Г. Козлакова, В. Свістун, Н. Сидорчук, Д. Чернілевський, С. Чирчик, В. Ягупов) (Дубасенюк 2016, 2017). Набутий інноваційний досвід засвідчив про суттєві зміни у процесі підготовки креативних фахівців: сформовані цільові установки на ідеї гуманістичної, особисто-орієнтованої педагогіки; зріс рівень готовності майбутніх фахівців/учителів до інноваційної діяльності; розширився та збагатився арсенал сучасних інноваційних методів і технологій, форм та засобів, ІКТ сформувалась потреба у самоосвіті, самовихованні, саморозвитку. Визначено пріоритетні шляхи креативізації в освіті: індивідуалізація процесу навчання та розвиток творчого потенціалу, креативності, гнучкості професійного мислення студентів, здатності орієнтуватися в нових програмах та інноваційних технологіях, методах і прийомах педагогічної діяльності, побудованої на засадах партнерства, діалогу культур; формування інтегративного підходу до викладання предметів педагогічного професійного циклу; формування вмінь і навичок роботи з електронними бібліографічними базами даних; розширення та поглиблення знань у сфері роботи з різними джерелами інформації.

5. Професійна підготовка майбутніх творчих педагогів. У визначеному напрямі впродовж 30-ти років працює Житомирська науково-педагогічна школа "Професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів", яка творила наукове підґрунтя Академії міжнародного співробітництва з креативної педагогіки "Полісся" (Дубасенюк 2016). За цей період обґрунтовано професійні й особистісні характеристики креативного вчителя на основі вивчення наукових праць зарубіжних і вітчизняних учених у цій сфері. Також окреслено основоположні принципи розвитку креативності майбутніх учителів. Проаналізовано наукові засади впровадження креативного підходу до професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів. Сутність діяльності креативних учителів полягає в тому, що вони застосовують свої знання, уміння для створення позитивного креативного середовища з метою розвитку природних задатків і обдаровань учнів.

Феномен креативності проаналізовано у формуванні й розвитку творчої особистості майбутнього вчителя в системі неперервної педагогічної освіти. Доведено, що розвиток креативних якостей особистості відбувається в процесі переходу від методів репродуктивного характеру до творчо-дослідницьких методів. Виділяються особливості (професійні знання, вміння, етичні, інтелектуальні, вольові, емоційні якості) педагога щодо роботи з обдарованими учнями, які стимулюють розвиток їх творчого потенціалу. Крім того проаналізовано діяльнісні та особистісні чинники розвивальної професійно-педагогічної освіти під кутом зору креативної діяльності педагога.

Здійснено низку досліджень розвитку творчого потенціалу майбутніх фахівців/педагогів. Серед них: досліджено проблему підготовки майбутніх учителів початкових класів до організації художньо-технічної творчості учнів (Н. Колесник); обґрунтовано теоретичні основи використання народної художньої творчості у професійній підготовці майбутнього вчителя образотворчого

мистецтва (О. Піддубна), обґрунтовано теоретичні і методичні основи формування професійної компетентності майбутніх бакалаврів з дизайну інтер'єру (С. Чирчик) та ін.

6. Педагогічні умови впровадження креативного підходу у професійно-педагогічну підготовку майбутніх учителів. На основі проведених досліджень виділимо відповідні психолого-педагогічні умови. До них віднесено: творча взаємодія викладачів та студентів у навчальному процесі при вирішенні професійно орієнтованих навчальних проблем; актуалізація розвивального потенціалу психолого-педагогічних дисциплін; активізація самостійної пізнавальної діяльності студентів; створення творчого, психологічно комфортного середовища у навчальному закладі; залучення майбутніх педагогів до науково-дослідної діяльності (розробка наукових проєктів, робіт, наукових публікацій); співпраця з викладачами-науковцями у межах науково-педагогічної школи; залучення майбутніх учителів до процесу самооцінки особистісних та професійних досягнень.

Креативний підхід також передбачає організацію професійної підготовки як процесу розв'язання розвивальних педагогічних задач. Під час дослідження нами була розроблена типологія та технологія розв'язання професійно орієнтованих задач та створено відповідний навчальний посібник (Дубасенюк, Вознюк 2010). Це дає можливість перетворити навчальний процес у механізм трансляції професійних цінностей та моральних принципів. У “проблемному” навчальному просторі створюється креативне середовище, яке формує у майбутніх учителів уміння проєктувати траєкторію та перспективу власного професійного зростання, саморозвитку духовного, морального, інтелектуального й емоційного потенціалу. При цьому інтерес до педагогічної професії, потреба в спілкуванні з учнями, потреба у творчій самореалізації виступає підґрунтям професійного становлення педагога.

Формуванню креативної особистості педагога у навчальному процесі сприяло: застосування нетрадиційних форм, методів, інноваційних технологій, тренінгів, розв'язання професійно орієнтованих задач, мікровикладання, ділові ігри “Учитель ХХІ століття”, виконання дослідницьких проєктів “Творча майстерність педагогів-новаторів”, конкурси, дискусії про проблеми сучасної школи тощо. Зокрема, на заняттях обговорюються педагогічні ситуації незавершеності або відкритості на відміну від стереотипних; студентів заохочували до різноманітних запитань стосовно майбутньої професії; стимулювання відповідальності і незалежності. Останнє забезпечує включення студентів у професійні ситуації, в яких вони активно діють, приймають самостійні рішення, несуть відповідальність за їх наслідки. Майбутні педагоги моделюють педагогічні ситуації, що сприяє усвідомленню ними професійної перспективи. Тим самим створюються умови для професійного саморозвитку, самоствердження і самовираження особистості майбутнього фахівця. Так само стимулюють розвиток творчого мислення студентів: самостійні розробки, спостереження, узагальнення; посилення уваги з боку викладачів до студентів; діалогічні форми та методи взаємодії суб'єктів освіти; активне включення майбутніх педагогів у самостійну та науково-дослідницьку діяльність (написання курсових, бакалаврських, дипломних, магістерських робіт, участь у наукових конференціях, наукові публікації тощо (Дубасенюк 2017, с. 182-183).

У результаті проведених досліджень науковцями Академії (О. Антонова, О. Вознюк, В. Ковальчук, І. Коновальчук, О. Королюк, Н. Сидорчук) відбулося збагачення ціннісно-мотиваційної сфери майбутніх учителів, глибоке усвідомлення сутності педагогічної професії, підвищення рівня професійних знань, розвинулися педагогічні здібності та вміння застосовувати набуті знання у різноманітних видах професійної діяльності (Антонова 2005; Антонова, Клименюк 2011; Вознюк 2013; Дубасенюк 2016). Останнє знайшло відображення в умінні формулювати навчально-виховні розвивальні цілі, проєктувати бажаний результат, відбирати систему й послідовність дій щодо включення учнів в активну пізнавальну діяльність, залучення до творчого пошуку. Упровадженню креативного підходу у професійну підготовку майбутніх учителів сприяє створений на кафедрі педагогіки ЖДУ креативно-педагогічний комплекс, який включає науково-дослідні центри і лабораторії спільно з відділеннями Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України.

7. Науково-методичне забезпечення освітнього процесу у вищій школі у контексті креативного підходу. Ученими Академії підготовлено низку навчальних посібників за редакцією професора Д. Чернілевського, серед них – “Педагогіка вищої школи” (Чернілевський 2010), “Методологія наукової діяльності” (Чернілевський 2012). Розглянуто сутність науки, її сучасна структура; представлені креативні технології та методи науково-педагогічної діяльності, позначені

шляхи збереження національних традицій в умовах глобалізаційних процесів. Особливу роль виконує навчальний посібник “Духовна культура особистості” (Чернілевський 2013), в якому виділено основні аспекти історико-педагогічної ретроспективи на прикладі регіону Поділля, а також сучасної духовної ситуації, пов’язаної з кризою філософського, релігійного та науково-педагогічного світогляду. Підкреслено положення про те, що тільки високоморальна духовно багата особистість здатна до творчого пошуку і саморозвитку. Саме такий підхід може забезпечити соціокультурний і технологічний розвиток соціуму й особистості. За останні роки видано низку наукових праць, зокрема колективних монографій, в яких проаналізовано теоретико-методологічні та технологічні засади креативної освіти у ЗВО в умовах неперервної освіти, зокрема: “Теоретичні і прикладні аспекти розвитку креативної освіти у вищій школі” (Дубасенюк 2012), “Теорія і практика професійної майстерності в умовах цілежиттєвого навчання” (Дубасенюк 2016).

Істотну роль у формуванні креативної, духовно-моральної, професійно підготовленої особистості виконують науково-методичні часописи (періодичні видання) “Проблеми освіти”, “Нові технології навчання” (спільно з Інститутом модернізації змісту освіти МОН України), публікації у збірнику наукових праць “Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи” (спільно з Інститутом педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України), а також “Креативна педагогіка”, заснована АМСКП “Полісся”. Крім того видається електронний науковий часопис “Андрогогічний вісник”. У цих та інших наукових виданнях науковці Академії представляють результати своїх наукових розвідок. Апробація наукового доробку дослідників здійснюється на міжнародних науково-практичних конференціях, яких у межах Академії відбулося двадцять, серед них: конференція “Концептуальні проблеми модернізації сучасної системи освіти на засадах формування духовно-патріотичних цінностей студентської молоді” (17-19 березня 2016 р., м. Вінниця-Бар). XV Міжнародна науково-практична конференція на тему: “Формування професійної майстерності майбутніх фахівців в умовах освітньо-виховного середовища вищого навчального закладу” (17-18 листопада 2016 р. м. Житомир), XVII Міжнародна науково-практична конференція “Професійна підготовка фахівців в умовах неперервної освіти: креативний підхід” (17 листопада 2017 р., м. Житомир), XX міжнародна науково-практична конференція “Актуальні проблеми вищої освіти: теоретико-методологічні та прикладні аспекти” (15-17 квітня 2019 р. (м. Бар, Вінницька область).

Висновки. Проведені дослідження свідчать, що креативізація майбутніх фахівців/учителів відбуваються поетапно, що передбачає: виявлення педагогічних передумов об’єктивної необхідності, яка усвідомлюється у вигляді відповідних потреби, бажання; організації проблемних професійно орієнтованих ситуацій. Виявлені компоненти мотивують мету інтелектуально-професійної підготовки: створення сприятливих стимулюючих умов для творчої самореалізації здібностей та обдарувань майбутніх фахівців; оволодіння ними необхідними знаннями, уміннями, навичками, досвіду вирішення креативних проблем; розвиток цілісного світогляду, розширення інформаційного простору за допомогою інтерпретації, підвищення рівня професійної компетентності, інтелектуального творчого потенціалу особистості. Відтак, провідними потребами майбутніх фахівців є самовираження в процесі професійно орієнтованої діяльності, самовдосконалення своїх природних можливостей, задатків і розвиток педагогічного креативного мислення.

Таким чином, відповідно до викликів сучасного глобалізаційного суспільства початок XXI століття можна розглядати як процес універсалізації, виявлення єдиних для всієї планети Земля закономірностей, структур і взаємин у різних сферах життєдіяльності суспільства. За цих умов вищій школі слід спрямовувати студентську молодь на творчу діяльність, патріотичну ідентифікацію національної культури та конкурентоспроможного фахівця-професіонала.

Використана література:

1. Антонова О. Є., 2005. Обдарованість: досвід історичного та порівняльного аналізу: монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2005. 6 с.
2. Антонова О. Є., Клименюк Ю. М. 2011. Підготовка майбутнього вчителя до розвитку інтелектуальної обдарованості учнів початкової школи. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 263 с.
3. Вознюк О. В. 2013. Розвиток особистості педагога в умовах цивілізаційних змін: теорія і практика: монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 612 с.
4. Дубасенюк О. А. ред., 2012. Теоретичні і прикладні аспекти розвитку креативної освіти у вищій школі: монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. 284 с.
5. Дубасенюк О. А. ред., 2016. Акмедосягнення науковців Житомирської науково-педагогічної школи:

- монографія. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 404 с.
6. Дубасенюк О. А. ред., 2016. Теорія і практика професійної майстерності в умовах цілежиттєвого навчання : монографія. Житомир : Вид-во Рута. 400 с.
 7. Дубасенюк О. А. 2016. Особистісний та професійний розвиток майбутнього педагога у контексті креативного підходу. В: *Креативна педагогіка* : [наук.-метод. журнал]. Житомир : АМСКП Полісся. Вип. 11. С. 19–26.
 8. Дубасенюк О. А. ред., 2017. Професійна підготовка фахівців: креативний підхід : монографія. Житомир : Вид-во Євенок О.О. 458 с.
 9. Дубасенюк О. А., Вознюк О. В. 2010. Професійно-педагогічні задачі: типологія та технологія розв'язання : навч. посібник для студентів вищих навч. закладів. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. 272 с.
 10. Зязюн І. А., 2000. Педагогіка добра: ідеали і реалії : науково-метод. посібник. Київ : МАУП, 312 с.
 11. Зязюн І. А. 2008. Філософія педагогічної дії : монографія. Черкаси : Вид. від. ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 608 с.
 12. Кічук Н. В., 1991. Формування творчої особистості вчителя. Київ : Либідь, 95 с.
 13. Кремень В. Г., Левовицький Т. (ред.), 2012. Становлення і розвиток науково-педагогічних шкіл: проблеми, досвід, перспективи : зб. наук. праць. Житомир : Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 692 с.
 14. Ничкало Н. Г., ред., 2008. Філософія педагогічної майстерності : зб. наук. праць. Київ-Вінниця : ДОВ "Вінниця", 380 с.
 15. Сисоєва С.О., 2006. Основи педагогічної творчості : підручник. Київ : Міленіум, 344 с.
 16. Чернілевський Д. В., Євтух М. Б., Таланчук П. М. ред. 2013. Духовна культура особистості : навч. посібник. Вінниця : АМСКП, 416 с.
 17. Чернілевський Д. В., ред. 2012. Методологія наукової діяльності : навч. посіб. / Д. В. Чернілевський, М. І. Томчук, О. А. Дубасенюк, О. С. Антонова, В. І. Захарченко, О. В. Вознюк. Вінниця : Вид-во АМСКП, 2012. 346 с.
 18. Чернілевський Д. В., ред. 2010. Педагогіка вищої школи: підручник. Вінниця : АМСКП, 468 с.

References:

1. Antonova O. Ye., 2005. Obdarovanist: dosvid istorychnoho ta porivnialnoho analizu : monohrafiia. Zhytomyr : Vyd-vo ZhDU im. Ivana Franka, 2005. 6 s.
2. Antonova O. Ye., Klymeniuk Yu. M. 2011. Pidhotovka maibutnoho vchytelia do rozvytku intelektualnoi obdarovanosti uchniv pochatkovoї shkoly. Zhytomyr : Vyd-vo ZhDU im. Ivana Franka, 263 s.
3. Vozniuk O. V. 2013. Rozvytok osobystosti pedahoha v umovakh tsyvilizatsiinykh zmin: teoriia i praktyka : monohrafiia. Zhytomyr : Vyd-vo ZhDU imeni Ivana Franka, 612 s.
4. Dubaseniuk O. A. red., 2012. Teoretychni i prykladni aspekty rozvytku kreatyvnoi osvity u vyshchii shkoli : monohrafiia. Zhytomyr : Vyd-vo ZhDU im. I. Franka. 284 s.
5. Dubaseniuk O. A. red., 2016. Akmedosiahnennia naukovtsiv Zhytomyrskoi naukovo-pedahohichnoi shkoly : monohrafiia. Zhytomyr : Vyd-vo ZhDU im. I. Franka, 404 s.
6. Dubaseniuk O. A. red., 2016. Teoriia i praktyka profesiinoї maisternosti v umovakh tsilezhyttievoho navchannia : monohrafiia. Zhytomyr : Vyd-vo Ruta. 400 s.
7. Dubaseniuk O. A. 2016. Osobystisnyi ta profesiinyi rozvytok maibutnoho pedahoha u konteksti kreatyvnoho pidkhodu. V: *Kreatyvna pedahohika* : [nauk.-metod. zhurnal]. Zhytomyr : AMSKP Polissia. Vyp. 11. S. 19-26.
8. Dubaseniuk O. A. red., 2017. Profesiina pidhotovka fakhivtsiv: kreatyvnyi pidkhid : monohrafiia. Zhytomyr : Vyd-vo Evenok O.O. 458 s.
9. Dubaseniuk O. A., Vozniuk O. V. 2010. Profesiino-pedahohichni zadachi: typolohiia ta tekhnolohiia rozv'iazannia : navch. posibnyk dlia studentiv vyshchyykh navch. zakladiv. Zhytomyr : Vyd-vo ZhDU im. I. Franka. 272 s.
10. Ziaziun I. A., 2000. Pedahohika dobra: idealy i realii : naukovo-metod. posibnyk. K. : MAUP, 312 s.
11. Ziaziun I. A. 2008. Filosofiia pedahohichnoi dii : monohrafiia. Cherkasy : Vyd. vid. ChNU imeni Bohdana Khmelnytskoho, 608 s.
12. Kichuk N. V., 1991. Formuvannia tvorchoї osobystosti vchytelia. Kyiv : Lybid, 95 s.
13. Kremen V. H, Levovytyskyi T. (red.), 2012. Stanovlennia i rozvytok naukovo-pedahohichnykh shkil: problemy, dosvid, perspektyvy : zb. nauk. prats. Zhytomyr : Vyd-vo ZhDU imeni Ivana Franka, 692 s.
14. Nychkalo N. H., red., 2008. Filosofiia pedahohichnoi maisternosti : zb. nauk. prats. Kyiv-Vinnytsia : DOV "Vinnytsia", 380 s.
15. Sysoieva S.O., 2006. Osnovy pedahohichnoi tvorchoї : pidruchnyk. K. : Milenium, 344 s.
16. Chernilevskyi D. V., Yevtukh M. B., Talanchuk P. M. red. 2013. Dukhovna kultura osobystosti : navch. posibnyk. Vinnytsia : AMSKP, 416 s.
17. Chernilevskyi D. V., red. 2012. Metodolohiia naukovoї diialnosti : navch. posib. / D. V. Chernilevskyi, M. I. Tomchuk, O. A. Dubaseniuk, O. Ye. Antonova, V. I. Zakharchenko, O. V. Vozniuk. Vinnytsia : Vyd-vo AMSKP, 2012. 346 s.
18. Chernilevskyi D. V., red. 2010. Pedahohika vyshchoї shkoly: pidruchnyk. Vinnytsia : AMSKP, 468 s.

Дубасенюк А. А. Ведущие аспекты деятельности Академии международного сотрудничества по креативной педагогике “Полесье” (Украина).

В статье рассматриваются основные направления деятельности Академии международного сотрудничества по креативной педагогике “Полесье” (Украина) в условиях интеграционных процессов. Обоснованы теоретико-методологические основы креативного образования; андрагогические основы и культуротворческую деятельность Академии; проанализированы научные основы профессиональной подготовки креативных специалистов, педагогические условия внедрения креативного подхода в профессиональной подготовке будущих учителей, научно-методическое обеспечение креативного образовательного процесса в высшей школе. Представлены результаты деятельности Академии.

Ключевые слова: Академия международного сотрудничества по креативной педагогике “Полесье”, креативное мышление, профессионально-педагогическая подготовка, креативный специалист.

Dubaseniuk O. A. Main activities of the academy of international cooperation in political creative pedagogy (Ukraine).

The article deals with the main directions of activity of the Academy of International Cooperation on Creative Pedagogy “Polissya” (Ukraine) in the context of integration processes. The theoretical and methodological foundations of creative education are substantiated; andragogical fundamentals and cultural activities of the Academy; the scientific fundamentals of professional training of creative specialists, pedagogical conditions for the introduction of a creative approach in the professional training of future teachers, scientific and methodological support of the creative educational process in higher education are analyzed. The results of the Academy are presented.

Keywords: Academy of international cooperation on creative pedagogy “Polissya”, creative thinking, vocational and pedagogical preparation, creative specialist.

УДК 37.091.214.18-027.557:34(09)(477)(043.3)

Жорова І. Я., Остапенко Л. В.

АКТУАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ В УКРАЇНІ

Статтю присвячено розгляду проблеми перспектив використання досвіду правового виховання. Проаналізовано актуальну нормативно-правову базу з питань правового виховання. Досліджено історико-педагогічні розвідки сучасних науковців, що висвітлюють особливості розвитку правового виховання.

Здійснено ретроспективний аналіз джерельної бази, виокремлено основні напрями використання досвіду правового виховання у сучасній освітній простір. Визначено особливості та приклади форм роботи в кожному напрямі. Виявлено сучасні тенденції та напрями розвитку правового виховання в Україні.

Автором запропоновано ефективні форми роботи на основі аналізу педагогічної спадщини розвитку правового виховання. Використання досвіду дасть можливість розширити зміст правового виховання і правової освіти, посилити ефективність правовиховної роботи щодо формування правової свідомості та підвищення правової культури учнівської молоді.

Ключові слова: правове виховання, учнівська молодь, освітня галузь, освіта, розвиток освіти, перспективи, зміст правового виховання.

Розбудова правової держави та входження в європейський освітній простір має значний вплив на реформування освіти, зокрема, на правове виховання. В умовах євроінтеграційних процесів актуальним питанням є розвиток правового виховання, його фундаментальна характеристика, логіка структурних елементів, зміст і мета. Освітня парадигма сьогодення покликана сприяти підвищенню рівня правової культури та правової свідомості учнівської молоді.

Актуальність правового виховання зумовлена зростанням ролі права в економічних, політичних і соціальних орієнтирах сучасного суспільства. На етапі державотворення проблема виховання правосвідомого громадянина України займає чільне місце.

Аналіз генези розвитку правового виховання засвідчив, що окресленому питанню присвячено наукові дослідження правознавців – Д. Абашідзе, М. Городиського, Г. Давидова, О. Міцкевича, О. Нікітіна, В. Обухова, М. Подберезького, О. Пометун, Р. Русінова, О. Саломаткіна, А. Скуратівського, О. Татаринцевої, В. Тація, Л. Твердохліб, М. Фіцули, Н. Яковлевої та інші, де окреслені проблеми розвитку правової культури особистості, принципи правового виховання, зміст, форми, методи та шляхи формування.

Мета статті – визначити перспективи використання досвіду правового виховання в